

Каразін Василій Назарович

10.02.1773 — 16.11.1842

Василь
Назарович
Каразін –
засновник
Харківського
університету

Русійський та український вчений, інженер, громадський діяч, просвітитель, засновник Харківського університету, який зараз носить його ім'я.

Дитинство Каразіна

До десяти років Василь навчався в маєтку батька, дружив із сільськими дітьми. Після смерті батька родина переїхала до Вільшани, де в будинку другого чоловіка матері він часто зустрічався з Григорієм Савичем Сковородою. Дитячі спогади про це знайомство Каразін проніс через усе життя.

Світогляд Каразіна формувався під впливом творів Г. Сковороди та кращих європейських культурних традицій, що панували у приватних пансіонах у Кременчузі та Харкові, де він навчався до 17-ти років

Василь отримав освіту в приватних пансіонах Кременчука та Харкова. З десяти років був записаний в Орденський кірасирський полк, потім значився в Семенівському лейб-гвардії полку.

У січні 1791 року Василь Каразін вступив на військову службу. Він став постійним слухачем лекцій у Горному корпусі - на той час кращому вищому навчальному закладі Росії, де здобув ґрунтовні знання з математики, фізики, хімії, медицини, оволодів основними європейськими мовами.

Восени 1795 року Василь Назарович залишив військову службу, щоб «вивчати Росію і займатись точними науками».

Переконаний «західник»,
прихильник європеїзації
Східної Європи В. Н. Каразін
мріяв назавжди
переселитися за кордон,
щоб «серед просвіченого
суспільства... жити своєю
мораль». Та для виїзду за
кордон треба було мати
спеціальний дозвіл. Спроба
втекти без дотримання
формальностей закінчилася
невдало.

3 серпня 1798 року В. Каразіна, його вагітну дружину та слугу Остапа схопили та посадили на гауптвахту міста Ковно.

Василь Назарович Каразін написав листа до імператора з поясненням своїх намірів і передав його естафетою. Після письмового звернення до Павла I Василь Назарович Каразін отримав посаду в державному казначействі. Служба вимагала постійної роботи в Московському та Петербурзькому архівах, і педагог використовує ці матеріалів з історії Росії.

Співпраця з Олександром І

Після сходження на престол Олександра І Каразін поклав у його кабінеті анонімний лист, що містив цілу програму царювання, у дусі довіри до громадської думки. У цьому листі Каразін є пристрасним поборником громадської самодіяльності й освіти.

Авторство листа стало відомим і Олександр І поставився до послання прихильно, і в 1802 р. В. Каразін був запрошений на посаду правителя Головної управи шкіл у Міністерстві народної освіти, створеної, на думку деяких дослідників, за його ініціативою.

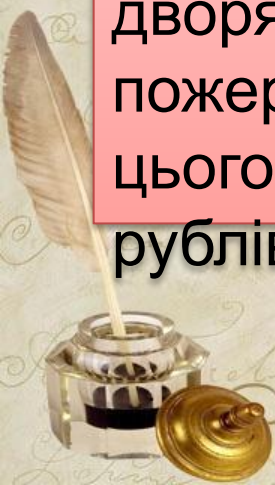
Каразіним В. Н.

- ❖ написані “правила народної освіти”;
- ❖ склалися проекти університетських і академічних статутів;
- ❖ створений спеціальний орган міністерства;
- ❖ «Щомісячні твори про успіхи народної освіти»

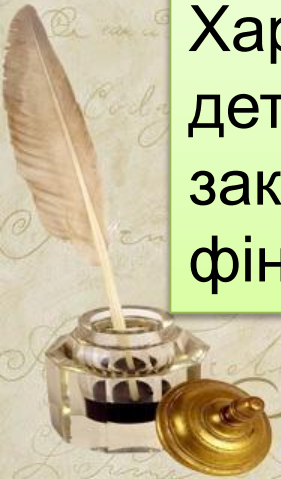
Заснування Харківського університету

Василь Каразін був ініціатором заснування Харківського університету (1805р.). До думки про заснування він схилив місцеве дворянство, яке пожертвувало для цього 400000 рублів.

29 серпня В. Каразін оголосив на Губернському дворянському зібранні свої «Положення про Харківський університет», де в 46-ти параграфах детально описав структуру майбутнього навчального закладу, його матеріальну базу, визначив джерела фінансування, шляхи набору студентів.

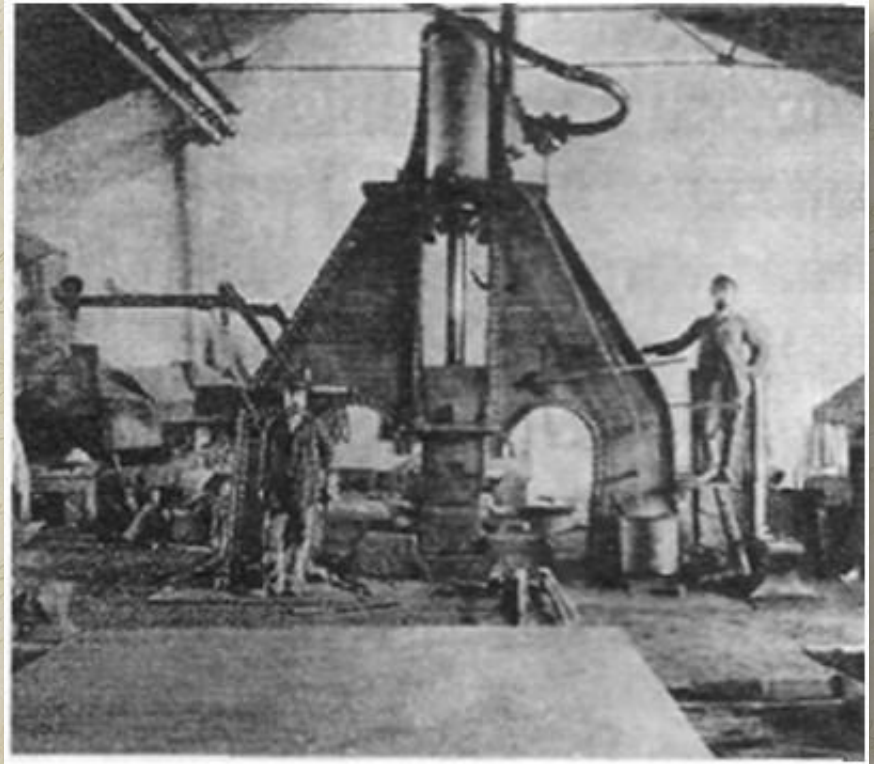

У 1907 році Каразіну в Харкові встановлений пам'ятник, в даний час знаходиться біля головного входу до університету.

Науково – громадська діяльність

За ініціативою В. Каразіна створено Філотехнічне товариство (1811—1818) для поширення досягнень науки, техніки та розвитку промисловості в Україні.

Каразін зробив багато важливих відкриттів як учений і винахідник. У с. Кручик у нього була хімічна лабораторія і метеорологічна станція (перша в Харківській губернії). Йому належить пріоритет у винаході водяного опалення, парових сушильних апаратів, у відкритті креозиту та обґрунтуванні метеорології як науки.

Каразін автор цінних праць з кліматології (зокрема, висунув ідею про вплив на клімат лісонасаджень), агрономії, селекції. Експериментально доводив думку про можливість використання електрики верхніх шарів атмосфери для господарських потреб, сконструював нові сільськогосподарські машини, зокрема молотарку, вивів нові сорти фруктових дерев, зокрема перший на Харківщині морозостійкий сорт абрикоса.

В. Каразін виявив неабиякі здібності громадського діяча. За його участі у с. Кручик було створено бібліотеку, народну школу, сільську думу з широкими повноваженнями, яка надала селянам самоврядування.

В. Каразін був прихильником
перебудови державного
устрою Російської імперії на
засадах конституційної
монархії, виступав проти
колоніальної експлуатації
України.

У 1820—1821 рр. за критику існуючого суспільного ладу був ув'язнений у Шліссельбурзькій фортеці.

Будучи людиною творчою, енергійною, з активною життєвою позицією, Василь Назарович надзвичайно болісно сприймав свою відірваність від громадського життя країни. Як вірнопідданий монархіст, патріот своєї держави він страждав від недовіри й нерозуміння мотивів своєї діяльності.

Так, знаючи, в якому незадовільному стані знаходиться створена ним бібліотека Харківського університету, В. Каразін, уже будучи в похилому віці, подає прохання про призначення в університеті бібліотекарем і отримує відмову.

Видатний український учений Василь Назарович Каразін усе життя свято вірив, що могутнім може бути лише народ, озброєний знаннями. А велич свого народу та держави

Помер Василь Назарович
Каразін 4 листопада 1842
року в Миколаєві, де й
похований. Просвітницька та
педагогічна діяльність
педагога глибоко
досліджувалась істориками Д.
Багалієм, Л. Гуревичем, А.
Слюсарським.

Дякую за увагу!

